

THREE POEMS WRITTEN BY I. NEGOIȚESCU

Alexandrina Cocan

PhD Student, UMFST „George Emil Palade” of Târgu Mureș

Abstract: Occasional, Ion Negoïtescu wrote poetry and after a long period of time he was able to publish some of his poems. „Sabasios” is his first volume of poems, the title represents the name of Dionisos, one of the grec gods.

The poems from this volume are characterised by a modern and metaphorical language, symbols, some of them inspired by grec mythology, free syntax. Also it can be observed that the author suggests a poetry inspired by renowned location.

Keywords: Ion Negoïtescu, poetry, Sabasios, symbol, image

Aflat sub o zodia nefastă, Negoïtescu publică în anul 1968 volumul de poezii „Sabasios”. Versurile acestui volum cumulează opera unei perioade lungi de timp în care autorul a fost supus unor mari încercări. Lirica negoïtesciană este dispersată, fiind rodul muncii unui poet dezordonat, lipsit de dorința creării monumentalului poetic. „Sabasios” poartă în cuvintele sale alura clasicizantă a poeziei scrise după cel de-al doilea Război Mondial, lirica fiind considerată „permanent modernă prin substanțialitatea lirismului, prin forța vizionară, prin prospețimea expresiei, însă modernă discreție: criptomodernă, s-ar putea spune. «Modernismul» ei ia înfățișări când neoromantice, când neoclasice, greu de disociat, și, de altfel, interfente adesea.”¹

La nivel simbolic, titlul volumului de poezii poartă numele Sabasios, zeu trac, asociat, mai apoi, în lumea elenă cu zeul Dionysos. Binecunoscute serbările închinat acestuia se caracterizau prin eliberarea de inhibiții și constrângeri sociale. Dionisiacul a fost tratat în poziție cu apolinicul, fiind considerat o înfăptuire a extazului, o manifestare a senzualității, tumultului, sexualității etc.

„Sabasios” reflectă starea de exaltare a poetului transpusă în versuri cu formă clasică, sugerând parcă o reînviere a poeziei orientată spre muzicalitate. Poeziile din acest volum posedă o serie de caracteristici formale, iar la nivelul conținutului, versurile sunt un spațiu al cuvântului ridicat la rang de idealitate deoarece „Negoïtescu optează timpuriu pentru expresia încifrată, ermetizantă, ce abia aproximează contururi dintr-un imaginar inflammat senzual, însă obligat la cenzuri ușor de explicat.”² O altă perspectivă este evidențierea faptului că atmosfera creată de poet vădește un spațiu familiar, chiar biografic, „un fel de *jurnal în versuri*, fidel și transfigurat în același timp, direct și truculent, «la zi» sau cu întârzieri „îngrijoratoare în care se consemnează pe sine, ca partener al realului.”³

Referințele mitologice pot fi întâlnite în multe din poeziile volumului „Sabasios”. Mitologia determină pluralitatea semnificațiilor pe care poetul le comportă cuvintelor. În „Marea la Agigea” semnificațiile sunt dispuse în jurul zeului Pluto sau Hades, stăpânul lumii morților. O bună parte din poeziile lui Negoïtescu se află sub auspiciile unei morți iminente sau a ideii de sfârșit.

¹ Dumitru, Micu, *Limbaje moderne în poezia românească de azi*, Editura Minerva, București, 1986, p. 35.

² Ion, Pop, *Poezia românească neomodernistă*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2018, p. 47.

³ Ștefan Aug. Doinaș, *Poezie și moda poetică*, Editura Eminescu, București, 1972, p. 113.

Peisajul marin de la Agigea denotă introvertirea poetului, unul dintre motivele poeziei fiind tristețea „iernii lăncezind în pleoapele undelor verzui”.⁴ Versurile sunt compuse ca o reinterpretare a lumii aflată sub dominația lui Pluto, aici, o lume acvatică marcată de moarte și însingurare: „e ceața din urmă și la țărături se tânguie / sărutul pe gura lui Pluto sub cununa zăbavei”.⁵

Oniricul, lume a visului, apare ca formă de evadare din lumea agasantă: „nu aștepta, nu întâmpina preacurata gemă / vis ce la gleznă ca un inel înfruntă iarba / leapădă harul și uită-mă din insticte de seamă / se înfruptă de-a pururi plânsul între flăcări strâmbe”.⁶ Însă visul poate lua forma unei „porți către tărâmul simbolurilor. (...)visătorii pătrund într-o realitate mai profundă sau mai adevărată decât lumea conștiinței sau a rațiunii.”⁷ Se observă că visul este situat în mediul marin, înfruntă iarba prin renunțarea la har și renunțarea la instinctualitatea primară.

În peisagistica torturii sufletului celui ce visează plaiurile de la Agigea, dragostea este speranța ce oferă o formă de protecție sau un motiv de cădere în argilă, de fapt o reîntoarcere în trup deoarece „principalul sens simbolic al lutului este carnea omenească.”⁸

Poezia se remarcă printr-un „neoclasicism trecut prin alambicuri ermetizante”⁹ rezultate dintr-o suită de metafore ca: „pleoapele undelor verzui”, „limpezimi de agavă”, „cununa zăbavei”, „flăcări strâmbe”¹⁰ etc.

Poetul dovedește o capacitate debordabilă de a crea peisaje, de a se retrage în mijlocul unor locuri reale sau imaginate pe care le transpune într-o imagine lirică livrească ocultată datorită expresiei încifrate specific negoșesciene. „Viziune” propune o imagine cu tente simbolist -expresioniste, un imaginar liric situat într-un spațiu care inițial se constituie sterp și agasant: „În văi pustiite și galbene cu adieri fierbinți”.¹¹ Simbolic, prin galben, poetul anunță prezența lui Phoebus, dar și aspectul degradat și neprielnic al spațiului. Totuși, lasă se ivească „zăcând moi sub alboare”¹² cuburi înarmate cu senzori superioare „ca filtre neplânse ca aure de sfinți”.¹³ Din sentimentul de nimicnicie se conturează sensul superior cu care au fost investite structurile cubice, acela de a cuprinde în formă „a lumii esență-n paragini viitoare”¹⁴. Prin intermediul metaforei, văile toride devin locul în care este ascuns sâmburele vieții, însă aflate sub semnul degradării ele se vor descompune în ruinele unui viitor incert.

În mijlocul văilor, al teritoriilor, al „prăbușirilor, comparabil cu un univers instinctual (...) cu senzori legate de inițierea prin moarte”¹⁵ Phoebus, zeul soarelui și tatăl lui Orfeu, intervine dăruind o șansă de reîntoarcere la viață din acea Vale a Plângerii, un spațiu al morții. Șansa metamorfozei sunt mantiile, niște raze care conduc la o scurtă evadare: „la țărături joase apoi duhul lor se întoarce.”¹⁶ Tonalitatea mitică a versurilor conturează un destin orfic a

⁴ *Ibidem*, p. 7.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Michael Ferber, *Dicționar de simboluri literare*, Traducere din engleză de Florin Sicoie, Editura Cartier, Chișinău, 2001, pp. 316-317.

⁸ *Ibidem*, p. 141.

⁹ Ion Pop, *op. cit.*, p.48.

¹⁰ Ion Negoșescu, *op. cit.*, p. 10

¹¹ *Ibidem*, p. 10.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Doina Ruști, *Dicționar de teme și simboluri din literatura română*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 401.

¹⁶ Ion Negoșescu, *op. cit.*, p. 10.

neîmplinirii care va fi constant împiedicat de Parce să se înfăptuiască: „larve sunt orfice preamăritele secte / în poros nesomn prin genuni zăgăzuit de Parce”.¹⁷

Poezia se încheie în spiritul sepulcral descriind într-o manieră carnală spațiul inițial ca: „viscere goluri vii și tube / apă ce cântă în șolduri tace / numele lui prin ani și foc e INCUB e.”¹⁸ Imaginarului liric este supus și dominat de un spirit rău, un incub, ce va supune în lumea somnului pe cel aflat sub vraja incapacitantă a oniricului. Se remarcă tendința lui Negoïtescu de a lucra sub impulsul metaforei și al unei îmbinări libere a cuvintelor în versuri, de asemenea ca în multe din poezii, simbolurile sunt alese cu grijă pentru a conduce cititorul spre dezlegarea sensurilor.

În volumul „Sabasios” poezia lui Negoïtescu evoluează treptat atât în formă, cât și în conținut. Din întregul volum poemul cel mai reprezentativ este „Moire”, un poem structurat în șapte părți ce simbolizează destinul poetului. Textul, de asemenea, tratează cu dramatism dantesc situația artei brugheze aflată în trecerea spre întunericul care slutește.

Începutul textului poate fi asociat într-o oarecare măsură cu imaginea bacoviană din poezia „Plumb” datorită coborârii poetului în subteran, mormânt sau compartiment al infernului lui Dante: „La ora coborârii mele scundă / când lăncede grădini pătrunse-n sânge / din slăvi îmi prihăniseră dezgustul”.¹⁹ Textul poate fi asociat și cu poezia blagiană „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii” pentru că în ambele heruvimii sunt dezumanizați.

Coborârea în infernul crepuscular are repercursiuni asupra artei poetului, el realizează nimicirea propriei creații: „principii în risipă – meduze din plerom”²⁰ și în aceeași măsură pierderea judecății care provoacă o lume nefavorabilă poetului și poeziei sale întrucât „gândirea la o râpă cu spini tăgăduia”²¹.

Imaginea poetului este concentrată în partea a patra, construită pe trecutul lui când adera la doctrina unui „rai înnobilit prin cețuri scumpe / sau dogmă de azur în asfințire”²². Poetul pierde legătura cu inspirația însă arta sa este cea care rămâne salvarea de la pierzanie: „de numene cu dăruită liră / cu măști ferindu-i virtuos acordul”²³, iar alături de aceasta iubirea, castitatea și mila divinității îl vor salva din teluric: „în sâmburele ne-nterupt iubirea / și nimbul ei din Tronuri castitatea / iar mila celui care-n plânsu-mi singur / aude prin eteruri surde plânsu-si”²⁴.

Spre sfârșit poetul realizează că totul a fost un vis, iar el încă se află încă în infernul unde a coborât de bunăvoie. Poemul „reprezintă o tânguire a spiritului înlănțuit în Materie: un Adrian Leverkühn plânge aici, și fiecare lacrimă a lui e o metaforă (...). Funciara ambiguitate a limbajului poetic modern își etalează din plin virtuțile.”²⁵

Poeziile lui Negoïtescu sunt asemeni unui labirint care dacă este cercetat lasă să îi fie cunoscute toate tainele pe care creatorul a încercat să le ascundă ochiului profan. Lectura este în acest caz singura cale de pătrundere în universul liric profund încifrat al unui critic cu simțăminte de poet.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem, p. 28.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem, p. 30.

²² Ibidem, p. 31.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem, p. 33.

²⁵ Ștefan Aug. Doinaș, *op. cit.* p. 118.

BIBLIOGRAPHY

- NEGOIȚESCU, ION, *Sabasios*, Editura Dacia, Cluj, 1991
- DOINAȘ, ȘTEFAN AUG., *Poezie și moda poetică*, Editura Eminescu, București, 1972
- FERBER, MICHAEL, *Dicționar de simboluri literare*, Traducere din engleză de Florin Sicoie, Editura Cartier, Chișinău, 2001
- MICU DUMITRU, *Limbaje moderne în poezia românească de azi*, Editura Minerva, București, 1986
- POANTĂ, PETRU, *Radiografii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978
- POP, ION, *Poezia românească neomodernistă*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2018
- RUȘTI, DOINA, *Dicționar de teme și simboluri din literatura română*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2009